

תוכן עניינים

3.....	תקציר
4.....	מבוא
5.....	כללי
5.....	התפתחות הלמידה מרחוק בארצות הברית
6.....	הוראה ולמידה מבוססות אינטרנט
6.....	יתרונות הלמידה מרחוק על פני למידה מסורתית
7.....	חסרונות הלמידה מרחוק
7.....	מודלים ומאפיינים ללמידה מרחוק
8.....	מודלים חדשניים ללמידה מרחוק
8.....	למידה ממוקדת לומד (Learner Centered)
8.....	למידה מבוזרת (Distributed Learning)
9.....	מסגרת למידה מבוססת אינטרנט (E-learning)
11.....	דיון
15.....	מתודולוגיה
15.....	מאפייני המחקרים
15.....	קשיים במחקרים השונים
16.....	הצעות להרחבת מחקרים ומחקרים עתידיים
17.....	סיכום
19.....	ביבליוגרפיה

מבוא

למידה מרחוק הינה מערכת של הוראה או למידה אשר מקשרת בין המורה לבין התלמיד כאשר הם נמצאים במקומות פיזיים שונים ומרוחקים אחד מהשני. בחלק מהמקרים הלמידה אינה מבוצעת באותו זמן עם המורה (למידה א-סינכרונית).

על פי Gilliani & Relan (1997) (בתוך Moore, 2012), למידה מרחוק בשימוש באינטרנט (WBI-Web Based Instruction) מוגדרת כתהליך המאפשר שילוב והערכה של מגוון מקורות של אינפורמציה קיום דיון, הבעת דעות בפורומים שונים באמצעות המדיה וכן כפלטפורמה בינלאומית המאפשרת הבנה קוגניטיבית והבעה באמצעות המדיה. הגדרה אחרת הינה כסיטואציה של למידה המתרחשת בי התלמיד לבין המרצה כאשר הם נמצאים פיזית במקומות שונים (Grimes et al. 1993). הגדרה ישנה יותר הינה הפרדה גיאוגרפית/פיזית בין המורה לבי תלמידיו במהלך השיעורים שהוא מעביר ושילוב תקשורת חינוכית על מנת לקשר ביניהם לצורך העברת התכנים. (Keegans, 1986) (בתוך Moore, 2012).

הולמברג (Holmberg, 1977) (בתוך Moore, 2012) הגדיר את הלמידה מרחוק כאופנים שונים ורמות שונות של למידה אשר בהם אין קשר או פיקוח מידי במסגרת כיתה מסורתית והדורשים, בעקבות זאת תכנון מראש של מערך הלימוד ויצירת אמצעי פיקוח ותמיכה בלומד. באופן כללי, למידה מרחוק הוגדרה כלמידה ללא גבולות מקום או זמן (Moore, 2012) אולם עם הזמן הוכנסו מגוון של מונחים המגדירים באופן כללי את הלמידה מרחוק כגון WBI-Web Based Instruction, DL-Distributed Learning, IBT-Internet Based Learning, OL- Online Learning ועוד. מונחים אלו מתארים סוג של סביבה שבה קיימת נגישות לאנשים שונים ולמאגרי מידע במגוון דרכי תקשורת ומחשוב. ההגדרות של למידה מרחוק מתייחסות ברובן להיבטים של הפרדה במקום או בזמן (או שניהם) בין המרצה לתלמיד, בחלק מהלימוד או בכולו, שימוש במדיה ליצירת הקשר והעברת האינפורמציה וקיום תקשורת דו כיוונית בין המרצה לתלמידים או בין התלמידים לבינם.

הלמידה היעילה מרחוק מתאפיינת במספר תנאים שיבטיחו את אפקטיביות הלימוד כמו קיום משמעות אישית לחומר הנלמד עבור הלומד, תאימות לרמה ההתפתחותית של הלומד, קיים אתגר בחומר הלימודי, ללומדים יש תחושת בחירה ושליטה בתהליך הלימוד, מתקיים משוב אפקטיבי מול המנחה ומול חברים נוספים בקבוצת הלימוד (אם סינכרוני או אסינכרוני), מתקיימת אינטראקציה חברתית בקבוצה (דרך קבוצות דיון או פורומים או דואר אלקטרוני), סביבת הלימוד הינה חיובית וניתן סיוע מתאים ללומד מבחינה טכנולוגית ופדגוגית.

שאלת המחקר בה מתמקדת העבודה הינה: **האם למידה מרחוק יעילה יותר משיטת**

הלמידה המסורתית בכיתות הלימוד.

התפתחות היסטורית

כללי

התאריך המקובל לתחילת נושא הלמידה מרחוק הינו בסוף המאה ה-19. רוב החוקרים מבחינים בשלושה שלבים מרכזיים בהתפתחות התהליך: (Mayes, 2004).

הדור הראשון – למידה מרחוק באמצעות שירות הדואר שהתפתחה בעיקר בבריטניה ובארצות הברית באזורים בהם האוכלוסייה הייתה מפוזרת על פני שטחים גדולים מאד ללא נגישות לבית ספר או מוסד חינוך מרכזי. מאוחר יותר התפשטה גם לאוסטרליה ולניו-זילנד. השיטה נועדה לתת מענה לבעיית החינוך במעמדות הביניים והמעמדות הנמוכים במקומות מרוחקים. ההוראה התבססה על טקסטים כתובים והתקשורת בי המורה לתלמיד התבססה על שירותי הדואר.

הדור השני – בעקבות התפתחות הרדיו ותקשורת ההמונים החל משנות השלושים של המאה העשרים, לימוד באמצעות שידורי רדיו ולאחר מכן, באמצעות הטלוויזיה (ערוצי חינוך כדוגמת הטלוויזיה החינוכית שהוקמה בארץ) וקלטות וידאו, החל משנות השישים של המאה העשרים. המשותף לצורת הלמידה בדור הראשון והשני הינו העברה של המידע בכיוון אחר, התלמיד קורא או מקשיב ומנסה להבין עצמאית את השיעור, הבנת החומר מבוצעת ע"י הגשת מטלות ומבחן מסכם. לא ניתן לקיים דיון קבוצתי או תקשורת דו סטרית.

הדור השלישי – בשלב הראשון תקשורת דו-כיוונית באמצעות קול (טלפון, מכשירי קשר) ולאחר מכן ועם התפתחות האינטרנט, תקשורת דו-כיוונית בשילוב קול ותמונה באמצעות ועידות וידאו, שידורי לוין.

רשת האינטרנט ויישומי תוכנה חדישים הפכו בשלב הסופי את מסלול הלמידה מרחוק למודל איכותי ובעל גמישות רבה, ללא אילוצי זמן ומקום. נעשה שימוש במגוון סגנונות של תקשוב, טכנולוגיות לימוד ושיתוף פעולה מקוון. המרצה יכול להיות מרוחק אלפי ק"מ מתלמידיו ובכל זאת לנהל תקשורת ודיון דו-סטריט, קיום דיאלוגים ומענה והבהרות לשאלות והכל בזמן אמת. (Mayes, 2004).

התפתחות הלמידה מרחוק בארצות הברית

הארגון הראשון ללימוד מרחוק באמצעות הדואר הוקם בשנת 1873 ב 1883 ניתן אישור בפעם הראשונה לקולג' להעניק תארים מלאים לסטודנטים אשר למדו במשולב בלימוד מרחוק בהתכתבות. במלחמת העולם הראשונה החלו לשדר ברדיו שידורים להשכלה ובין שתי מלחמות העולם נתנו ע"י ממשלת ארה"ב כמאתיים רישיונות שידור לבתי ספר ואוניברסיטאות. בשנת 1971 הוקם הערוץ החינוכי ולאחריו האוניברסיטה הפתוחה. לפי דיווחי המרכז הלאומי לחינוך בארה"ב בשנים 2006-2007 כ 32% מהאוניברסיטאות הציעו כבר תארים שלמים בלימוד מקוון מרחוק. ב 2011 כ 3 מיליון סטודנטים כבר למדו במסלולים לתואר המורכבים מלמידה מרחוק. אחוז בעלי התפקידים האקדמיים הבולטים במוסדות האקדמיים שתמך בשיטת לימוד זאת כמטרה לטווח ארוך עלה מ 49% ב 2002 ל 71% בשנת 2014. (Allen & Seaman, 2015) בתוך

(Brinson, 2015). מחקר גדול שבוצע ב 2010 ב 125 קורסי לימוד שונים ברחבי המדינה מצא כי ב 70% מהמקרים התוצאות וההישגים של הלומדים בשיטת הלמידה המקוונת עלה על אלו שלמדו בשיטה המסורתית של כיתות הלימוד. תוצאות מחקר זה נתמכו במחקר מקיף שבוצע ע"י